

Uchwała z dnia 12 kwietnia 1994 r.
I PZP 11/94

Przewodniczący SSN: Maria Mańkowska (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Jadwiga Skibińska-Adamowicz, SA: Kazimierz Jaśkowski,

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Jana Szewczyka, w sprawie z powództwa Bogdana W. przeciwko Kuratorium Oświaty w Ł. o odszkodowanie, po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym zagadnienia prawnego przekazanego przez Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi postanowieniem z dnia 3 lutego 1994 r. [...] do rozstrzygnięcia w trybie art. 391 k.p.c.,

"Czy treść art. 108 ust. 1 ustawy o systemie oświaty w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 28 lutego 1992 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty (Dz. U. Nr 26, poz. 113) dotyczy każdego przeprowadzonego konkursu, czy też wyłącznie konkursu skutecznego, który prowadzi do powołania na stanowisko dyrektora innej osoby niż dotychczasowy dyrektor ?"

p o d j ą ł następującą uchwałę:

Art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. Nr 95, poz. 426) w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 28 lutego 1992 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty (Dz. U. Nr 26, poz. 113) dotyczy każdego przeprowadzonego konkursu na dyrektora szkoły.

U z a s a d n i e

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi przedstawił Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne w następującym stanie faktycznym sprawy; Powód Bogdan W. domagał się w pozwie skierowanym przeciwko Kuratorium Oświaty w Łodzi zasądzenia wynagrodzenia za 3-miesięczny okres wypowiedzenia, następnie zmienił roszczenie, żądając odszkodowania w związku z niezgodnym z prawem odwołaniem ze stanowiska dyrektora szkoły (k. 18).

Strona pozwana nie uznała powództwa i powołała się na art. 108 ustawy o systemie oświaty, który przewiduje zaprzestanie sprawowania funkcji dyrektora z dniem 31 sierpnia roku szkolnego, w którym został przeprowadzony konkurs.

Sąd Rejonowy w Łodzi oddalił powództwo uznając, że powód został odwołany ze stanowiska dyrektora Zespołu Szkół Papierniczych i Poligraficznych w Ł. z dniem 31 sierpnia 1992 r. w związku z przeprowadzonym w kwietniu tego roku konkursem na stanowisko dyrektora. Powód był dyrektorem od 11 czerwca 1985 r., wygrał konkurs w kwietniu 1992 r., jednakże decyzją Kuratora Oświaty nie został zaakceptowany do pełnienia nadal tego stanowiska, a art. 108 ust. 1 ustawy o systemie oświaty, na podstawie którego powód zaprzestał sprawowania funkcji dyrektora, nie przewiduje roszczeń odszkodowawczych.

W rewizji powód zarzucił błędne przyjęcie przez Sąd Rejonowy, że do

zastosowania art. 108 ust. 1 w/w ustawy wystarczy samo przeprowadzenie konkursu. Przy rozpoznawaniu sprawy Sąd Wojewódzki powziął wątpliwość, czy dla zastosowania art. 108 ust. 1 ustawy o systemie oświaty wystarczy sam fakt przeprowadzenia konkursu czy tylko takiego konkursu, który prowadzi do powołania na stanowisko dyrektora innej osoby niż dotychczasowy dyrektor.

Za przyjęciem pierwszego rozwiązania przemawia art. 108 ust. 1 ustawy o systemie oświaty, natomiast analiza art. 36 tej ustawy prowadzi do wniosku, że ustawodawca zakłada, że konkurs powinien wyłonić kandydata, któremu funkcje dyrektora powierza organ prowadzący szkołę.

Prawo podmiotu prowadzącego szkołę lub placówkę do powierzenia funkcji określonej osobie, nie może w ocenie Sądu Wojewódzkiego stawiać dotychczasowego dyrektora, wygrywającego konkurs, w sytuacji gorszej od nauczyciela zajmującego stanowisko kierownicze w szkole, w której nie był przeprowadzony konkurs. Art. 38 ustawy o systemie oświaty wyraźnie ogranicza możliwość odwołania takiej osoby w każdej sytuacji dając jej prawo do trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia. Jest to istotne zważywszy na to, że rozmaite względy mogą prowadzić takiego nauczyciela do wniosku, iż dalsze pozostawanie w szkole na stanowisku nauczyciela jest dla niego niekorzystne. Zdaniem Sądu Wojewódzkiego, przyjęcie, że dyrektor, który wygrał konkurs i był jedynym kandydatem, w sytuacji, gdy nie znalazł akceptacji organu powołującego, przestaje pełnić tę funkcję z dniem 31 sierpnia roku szkolnego, w którym został przeprowadzony ten konkurs, jest w istocie postawieniem takiej osoby w sytuacji znacznie gorszej od innych odwoływanych osób i to w sytuacji zbliżonej do rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia, tym bardziej, że organ powołujący zwlekał z podjęciem decyzji kilka miesięcy, zaś wcześniejsze ustalenia przedstawicieli Rady Pedagogicznej, zaniepokojonych brakiem decyzji, nie wskazywały na możliwość decyzji negatywnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedstawione przez Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi zagadnienie prawne dotyczy art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. Nr 95, poz. 425), który został znowelizowany ustawą z dnia 28 lutego 1992 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty (Dz. U. Nr 26, poz. 113). W wyniku tej nowelizacji przepis ten otrzymał brzmienie: "Nauczyciele, którym przed dniem wejścia w życie ustawy powierzono funkcje dyrektora w szkołach lub placówkach publicznych, wykonują te funkcje do dnia 31 sierpnia roku szkolnego, w którym został przeprowadzony konkurs na dyrektora tej szkoły lub placówki publicznej, nie dłużej jednak niż do dnia 31 sierpnia 1994 r." Poprzednio, tj. do 10 maja 1992 r., przepis ten przewidywał, że nauczyciele, którym przed dniem wejścia w życie ustawy powierzono funkcję dyrektora w szkołach lub placówkach publicznych, wykonują te funkcje nie dłużej niż do 31 sierpnia 1992 r.

Przepis ten w brzmieniu pierwotnym, jak i znowelizowanym, określił zasadę obsadzania stanowisk dyrektorów szkół w drodze wyłaniania kandydatów poprzez przeprowadzony konkurs na to stanowisko, a także uregulował sposób odwoływania nauczycieli, którym przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 7 września 1991 r., tj. przed 25 października 1991 r., powierzono funkcję dyrektora w szkołach lub

placówkach publicznych. Nauczyciele ci wykonują funkcje dyrektora do wskazanej daty w art. 108 ust. 1 ustawy. Wyłącza to zatem stosowanie trybu i warunków odwołania, przewidzianych w art. 38 omawianej ustawy. Wprowadzona zasada obsadzania na 5-letnią kadencję stanowisk dyrektora szkoły spośród kandydatów wyłonionych na podstawie konkursu, nie wykluczyła możliwości wyłonienia kandydata w osobie dotychczasowego dyrektora [...].

Nowe zasady zatrudnienia dyrektorów szkół, przewidziane w art. 108 ust. 1 ustawy o systemie oświaty z dnia 7 marca 1991 r. zobowiązywały kuratorów oświaty do przeprowadzenia do końca roku szkolnego 1991/92 konkursów na dyrektorów we wszystkich podległych im szkołach i placówkach oświatowych. [...].

Nowelizacją dokonaną ustawą z dnia 28 lutego 1992 r. [...] w art. 108 ust. 1 przesunięto ostateczne zakończenie procedury konkursowej z 31 sierpnia 1991 r. do 31 sierpnia tego roku kalendarzowego, w którym został przeprowadzony konkurs na dyrektora tej szkoły, nie dłużej jednak niż do 31 sierpnia 1994 r.

Zgodnie z instrukcją Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zasad przeprowadzenia konkursu na dyrektora szkoły publicznej (pismo z 2 stycznia 1992 r. Nr DK-WZP-1032/1/US/92, zamieszczone w zbiorze Prawo dla Nauczycieli, PTE - Zielona Góra 1992 r., s. 136) organ prowadzący szkołę powierza funkcję dyrektora kandydatowi wyłonionemu w drodze konkursu, chyba że zachodzą okoliczności uzasadniające unieważnienie konkursu lub - po jego rozstrzygnięciu - wyszły na jaw inne przesłanki materialnoprawne uniemożliwiające powierzenie kandydatowi funkcji dyrektora.

Sąd Najwyższy podziela pogląd, że ustawa o systemie oświaty nie nakłada na organ prowadzący szkołę obowiązku powierzenia funkcji dyrektora szkoły kandydatowi do tego stanowiska, wyłonionemu w drodze konkursu. Przemawia za tym regulacja art. 36 ust. 3 i 10 ustawy o systemie oświaty, które stanowią, że funkcję dyrektora szkoły powierza na 5 lat szkolnych i z tej funkcji odwołuje organ prowadzący szkołę lub placówkę. Także ust. 4 tego przepisu, który stanowi, że kandydata na dyrektora wyłania się w drodze konkursu nie można rozumieć jako bezwarunkowego zobowiązania organu prowadzącego szkołę do powołania tego kandydata na stanowisko dyrektora. Świadczy o tym również brzmienie znowelizowanego art. 108 ust. 1 ustawy, który zakończenie sprawowania funkcji dyrektora wiąże z "przeprowadzeniem konkursu", a nie "z czasem powołania nowego dyrektora wyłonionego na podstawie przeprowadzonego konkursu".

Omawiany przepis wymaga jedynie "przeprowadzenia konkursu". Niezależnie od tego, czy konkurs miał pozytywny wynik w postaci wyłonienia kandydata na stanowisko dyrektora, czy też był nieskuteczny i nie wyłonił żadnego kandydata uznać należy, że [...] dotyczy każdego przeprowadzonego konkursu na dyrektora szkoły, nawet wówczas, gdy nie został spełniony cel przeprowadzenia konkursu w postaci wyłonienia kandydata na dyrektora (art. 36 ust. 4). Zauważenia również wymaga, że ustawa o systemie oświaty nie zobowiązała organu prowadzącego szkołę do powołania na stanowisko dyrektora kandydata wyłonionego w drodze konkursu. Przepisy tej ustawy odróżniają bowiem "przeprowadzenie konkursu na dyrektora" (art. 108 ust. 1) od "powierzenia funkcji dyrektora" (art. 36 ust. 3).

Konkurs jest organizowany przez organ prowadzący szkołę za pośrednictwem komisji konkursowej, zgodnie z regulaminem jej pracy (art. 36 ust. 5). Takie unormowanie "przeprowadzenia konkursu" nie obejmuje dalszych uprawnień organu

prowadzącego powierzenie funkcji dyrektora kandydatowi wyłonionemu w drodze konkursu, czy też w trybie art. 36 ust. 8, to jest wówczas, gdy do konkursu nikt się nie zgłosił lub dwa kolejne konkursy nie wyłonią kandydata, nie należy już do czynności konkursowych.

Jeżeli zatem art. 108 ust. 1 w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 28 lutego 1992 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty - uzależniał, poczynając od roku szkolnego 1991/1992, okres sprawowania funkcji dotychczasowego dyrektora szkoły od samego "przeprowadzenia konkursu na dyrektora", to pomimo podstawowego celu nowelizacji, że założeniem konkursu miało być dokonanie zmiany na stanowisku dyrektora szkoły, warunek ten zostaje spełniony w sytuacji, gdy wyłoniony zostanie w drodze konkursu kandydat na stanowisko dyrektora, również w osobie dotychczasowego dyrektora szkoły.

Tym samym, zwłoka w podjęciu negatywnej decyzji w stosunku do powoda, a także sama odmowa powołania na dalsze zajmowanie stanowiska dyrektora szkoły, nie mają znaczenia dla oceny zastosowania art. 108 ust. 1 omawianej ustawy.

Z tych wszystkich względów, Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak w sentencji.

=====